

Prvo poglavlje

Osećala sam se dobro kad sam ustala tog jutra. Zapravo, prilično veselo. Čak me nije iznerviralo ni to što nisam mogla da nađem čajnik, zato što ga je moj muž Greg sakrio. Upravo su sitnice koje vas toliko oćaraju kada ga prvi put upoznate, one koje kasnije prouzrokuju tako intenzivnu ogorćenost. Gregov stric oboleo je od Alchajmerove bolesti sa trideset dve godine i, kao rezultat toga, Grega je obuzeo patološki strah da će njegovo pamćenje da se pogorša, te je još od rane mladosti podvrgavao sebe malim ispitima iz pamćenja. „Mozak je mišić kao i svaki drugi i potrebna mu je vežba“, kaže on. To je sasvim u redu što se njega tiće, ali je iritirajuće za nas ostale, koji ne smatramo da je podsećanje na to gde si sakrio čajnik od samog sebe značajna i neophodna pobeda kada je u pitanju treniranje mišića za pamćenje. Ali, sećam se da sam tog jutra zviždukala dok sam tragala za njim, i čak dobroćudno uskliknula, likujući kada sam ga konačno otkrila u bubnju veš-mašine.

Greg je bio blaženno nesvestan; sedeo je za kuhinjskim stolom i škrabao još jedno ljutito pismo svojim nećitkim lekarskim rukopisom, koristeći gušćije pero koje sam mu u šali poklonila nekoliko godina ranije za pisanje njegovih brojnih žalbi. (Iznenadilo me je što nije pisao na pergamentu, koristio voštani pečat i unajmljivao livrejisanog slugu da lićno ispostavlja službena pisma). Ovo aktuelno pismo ticalo se kazne za parkiranje i bilo je upućeno opštinskom odboru.

„Hej, Kloi, slušaj ovo“, rekao je. „Zahtevam odgovor od odbornika lićno.“ Ustao je, držeći pismo ispred sebe koliko god je mogao da ispruži ruku – sujeta je zabran-

jivala upotrebu naočara za čitanje i prateće priznavanje sredovečnosti – pročistio grlo i, posebnim glasom, rezervisanim za zvanične situacije, počeo da čita: „Posle proučavanja zakona, prenerazilo me je saznanje da londonska opština Brent ili neko od njenih agenata, kako mi se čini, pokušava da iznudi novac od mene na nezakonit način. U prilogu vam dostavljam izvod iz Deklaracije o pravu 1689, donesen i zvanično uvršćen u Statut posle Deklaracije o pravu 1689. Skrećem vam pažnju na sledeći odlomak: 'Da su sva odobrenja i obećanja o kaznama i gubicima određenim licima pre osuđivanja – nezakonita i ništavna.'“ Pogledao me je samozadovoljno, kao pas koji je vratio daleko bačeni štap u rekordnom vremenu da bi ga spustio pred noge svog gospodara. Posegnuo je za parčetom tosta koje je zatim pažljivo premazao tankim slojem *Benekola**, razbijača holesterola.

„Šta to onda znači? Da uopšte ne mogu da naplate kazne za parkiranje, a da te prethodno ne osude za zločin?“

„Tačno tako“, rekao je osmehujući se samozadovoljno dok je napuštao prostoriju. „Prvo moraš da budeš proglašen krivim na sudu.“

Leo, naš petnaestogodišnji sin, izvršio je munjeviti prepad na kuhinju pred našim očima, uspevajući u kratkom vremenu da zgrabi čokoladicu iz limene kutije koja je trebalo da bude sakrivena na vrhu visećeg elementa, otpije dobar gutljaj soka od narandže iz tetrapaka u frižideru i odjuri pre nego što je iko uspeo da podvikne na njega. Bea, naša češka *au pair*, karakteristično se namrštila na mesto koje je on tako kratko zauzimao pre nego što je slegla ramenima i vratila se pažljivom zadatku slaganja tanjira egzotičnog voća

* Benecol® – zaštićeno ime prehrambenih proizvoda koji sadrže biljni stanol ester, grupu hemijskih jedinjenja koja, u sadejstvu sa telom, smanjuje nivo holesterola u krvi.

koje sam kupila specijalno za večeru. Ništa nisam rekla, pretpostavljajući da je porcija bila namenjena mojoj dvanaestogodišnjoj kćerki Kiti, koja je nedavno izjavila da je odlučila da se hrani zdravo. I kao što svaki roditelj zna, niko i ništa ne sme da stane na put detetu koje dobrovoljno jede sveže voće i povrće.

U tom trenutku, Kiti je ušla noseći tanjir polupojedenog instant krompir-pirea.

„Boli me stomak“, rekla je.

„Nisam iznenađena, kad jedeš to veštačko smeće. Šta se dogodilo sa novim režimom ishrane?“, odgovorila sam bezosečajno. Utom sam shvatila da je tanjir egzotičnog voća bio namenjen nikom drugom do Beinom stomaku, u šta sam se odmah i uverila. Bea se udobno smestila za sto, dok sam ja pokušavala da ne obraćam pažnju na to kako viljuškom i nožem prefinjeno jede komad za komadom skupog manga, papaje i guave. Sunce je sijalo i bila sam odlučna da očuvam svoje dobro raspoloženje. I tako sam, sa samo neznatnim stezanjem zuba, ispraznila mašinu za sudove i očešljala Kitinu kosu. Zaista, sve je bilo u savršenom redu, sve dok nisam videla svog trećeg pacijenta zakazanog za taj dan.

Ja sam psihoterapeut i naša kuća u Kvins Parku ima odvojen suteran u kojem primam pacijente. „Većina ljudi smešta svoje fine, bespomoćne stare majke u podrume svojih kuća, a ne gomilu samosažaljivih cmizdravaca koji dave svojim problemima“, kaže Greg. Sama ideja da Greg može da upotrebi reči *fina* i *bespomoćna* u istoj rečenici sa rečju *majka* , s obzirom na njegovog ženskog roditelja, više je nego smešno. Štaviše, moji 'samosažaljivi cmizdravci' pomogli su mu da završi poslednjih nekoliko godina medicinskog fakulteta. Ali, budući da je lekar opšte prakse, zaista nema mnogo strpljenja za bilo kakvu vrstu oboljenja, a naročito ne za one bolesti koje ne pokazuju jasne

fizičke karakteristike. Ideja da ljudi mogu da se osećaju srećnije i ispunjenije kad popričaju sa treniranim terapeutom, izaziva u njemu ogorčenu nevericu i nezaobilazno kolutanje očima. „Zašto jednostavno ne popričaju sa prijateljima, umesto sa potpunim strancem poput tebe?“ Razgovaramo o mom poslu što je manje moguće.

Tog jutra oprostila sam se od Besnog Frenka, čiji smo problem kontrolisanja besa pokušavali da rešimo, i uživala u desetak slobodnih minuta između poseta pacijenata, gledajući kroz prozor i posmatrajući kako noge u prolazu drobe opalo jesenje lišće. Leto se završilo, ali nisam osećala uobičajenu opustošenost pri pomisli na predstojeću sezonu izmaglica.

Zvono na vratima oglasilo se poznatom džangrizavom upornošću. Bila je to Sumorna Đina koja me je posećivala poslednjih pet godina. („Da li misliš da znaju za imena koja im nadevaš?“, nedavno me je upitala moja prijateljica Ruti. „Naravno da ne“, odgovorila sam, „ti si jedina osoba koja zna za to. To je moj crni humor, samo nežne skraćenice koje mi pomažu da ih lakše razlikujem.“)

Nisam oduvek bila tako cinična. Sa dvadeset osam godina bila sam najmlađa osoba koja je dobila kvalifikaciju pri Britanskom udruženju psihoterapeuta i oduvek sam bila predana svom pozivu. Ali, nedavno, sjaj je izbledeo i često sam se osećala kao da samo prolazim kroz rutinu.

Đina retko uspeva da vidi dobru stranu neke osobe ili situacije i čini da se osećam kao Polijana* u

* Pollyanna – roman spisateljice Elenor H. Porter napisan 1913, koji se danas smatra klasičnom dečjom literaturom. Istoimeni glavni lik je devojčica čija se životna filozofija vrti oko nečeg što ona naziva „srećnom igrom“, tj. pokušajem da u svakoj situaciji nađe nešto što će je usrećiti.

poređenju s njom. Bila je srećnija u poslednje vreme zato što je uskoro trebalo da se uda i još uvek nije imala nijednu zamerku na svog verenika, Džima, iako sam Bog zna da se trudila da je pronađe. Po njenim standardima, bila je bezuslovno ushićena u poslednja tri meseca. Međutim, tog dana njeno lepo lice povratilo je izraz iz vremena pre Džima. Nešto nije bilo u redu.

„Razmišljala sam“, počela je. Kod Đine to uvek označava loš početak. „To je to. Nikad više neću spavati s drugim muškarcem. Nikad neću spoznati uzbuđenje i misteriju otkrivanja nekog prvi put, neću imati prvi poljubac ili zajedničko buđenje ispunjeno čudesnim ukusom novine.“

Želela sam da kažem: Ne budi blesava, mogao bi da umre, mogli biste da se razvedete, mogla bi da imaš ljubavnu aferu – ali nisam. Umesto toga, odjednom sam shvatila: „O, Bože, nikad nisam razmišljala o tome na taj način.“ U tom trenutku, poput bolnog i neočekivanog udarca u glavu, seme neverstva počelo je da klija u mojim grudima.

Plašim se da uopšte nisam slušala Đinino trućanje tokom ostatka seanse. Čak sam osetila nagoveštaj krivice kada sam uzela njen ček, ali samo mali nagoveštaj; na kraju krajeva, njen novac pokrivaio je sve one telefonske pozive van radnog vremena i ponoćne napade panike. Umesto toga, sedela sam i odsutno klimala glavom, zagledana u zid iza nje. Šarene fleke prepune mehurića izdizale su se iz zemlje i šarale moj podrumski zid, savršeno odražavajući rastući osećaj nelagodnosti koji me je obuzimao. Dan koji je samo nekoliko minuta ranije bio blistav i prepun obećanja, sada je poprimio oblačan i vlažan ukus. Sunce je zašlo.

Da nikad više ne osetim prvi poljubac novog ljubavnika? Kako se ono izrazio E. E. Kamings u svojoj pesmi,

nešto o tome da ti se sviđa sopstveno telo kad je u društvu drugog, uzbuđenje „potpune novine tebe ispod mene“? Oduvek sam volela E. E. Kamingsa, prvobitno zato što je umro istog datuma kad sam ja rođena, 3. septembra 1962, što je prilično sablasno i prepuno tajnovitog značenja u očima adolescenta. Osećala sam da smo uspostavili jedinstvenu duhovnu povezanost. Čak sam i izvesno vreme mislila da je njegova duša, napuštajući telo u jedan sat posle ponoći, direktno uletela u moje u tri sata i dvadeset tri minuta, kad sam otvarala usta da prvi put udahnem vazduh. Činilo mi se da je nešto više od dva sata sasvim dovoljno da duša preleti put od istočne obale Amerike do Čalk farme u Londonu. Uglavnom sam se divila Kamingsu zato što je bio dovoljno nestašan da zanemaruje velika slova i sprda se sa gramatikom, što meni nikad nije polazilo za rukom u osnovnoj školi. Pokušala sam, očigledno, u svojoj fazi „duša E. E. Kamingsa živi u meni i ja ću postati najveća živa pesnikinja na svetu“. Ali, gospođica Titvort, naša nastavnica engleskog, bila je opsednuta pravopisom. Čak nas je primoravala da verbalno koristimo interpunkciju u našem govornom engleskom. „Gospođice Titvort zarez da li možete da me izvinite znak pitanja.“ Naravno, ovo je bilo kao stvoreno za sate i sate duhovitih školskih doskočica smišljenih u garderobi, uz vešto zavijene cigarete iz domaće radinosti. „Gospođice Titvort zarez koliko koštaju vaše sise znak pitanja.“

Međutim, sada, sedeći u svojoj kancelariji, sve o čemu sam mogla da razmišljam bilo je: Da li je to – to znak pitanja. Vo vjeki vjekov, ista stara stvar? Posle Đininog odlaska, popela sam se u kuću i uputila pravo prema frižideru, sumorno razgledajući sadržaj i grickajući komadiće sira i hladnog mesa kao ovce koje boluju od

* Prezime Titworth čine dve reči: *tit*, pomalo pogrđan naziv za ženske grudi, i *worth*, što znači vrednost.

poremećaja usled manjka pažnje. Trebalo mi je nešto da popuni razjapljeni ponor turobne i nepromenljive budućnosti koja mi se smešila. Naravno, trebalo bi da znam bolje, da „hrana nije ljubav“ i sve to, ali isto kao što svi zubari nemaju savršene zube, tako ni svi psihoterapeuti nemaju savršenu psihu. Kiti je ušla i uhvatila me kako posramljeno ližem *Filadelfija* sir sa kažiprsta koji je očigledno zahvatio količinu direktno iz pakovanja, i otpijam dobar gutljaj soka od narandže direktno iz tetrapaka. Oboje moje dece naučeno je da ova dva zločina nose sa sobom kaznu zabrane izlaska iz sobe.

„Stalno nam govoriš da to *prokleta ne radimo*“, pobunila se.

„Nije trebalo da me vidiš i nemoj da govoriš *prokleta*“, odgovorila sam slabašno. „Uostalom, zašto nisi u školi?“ Izvela je onu predstavu uzdaha i kolutanja očima za koju sam mislila da je rezervisana za vreme posle puberteta, kada si iznenada pogođen neverovatnom glupošću svojih roditelja. Još uvek je trebalo da bude u fazi u kojoj sam ja bila bezgrešna, a njeno divljenje nedvosmisleno.

„Jutros sam ti rekla da me boli stomak“, rekla je optužujuće, „ali, ti si me *naterala* da odem u školu i bilo mi je tako loše, da je Bea morala da dođe po mene.“ Bea je odlučno i ne baš nečujno kružila iza kuhinjskih vrata. Sada je i ona ušla u kuhinju, upućujući mi pogled pun prekora.

„Hvala ti, Bea. Zar nisi rekla tati da te boli stomak?“, upitala sam, spretno pokušavajući da prebacim loptu. „Hoću da kažem, on je lekar.“

„Mama, i sama znaš da glava mora da ti bude praktično odvojena od tela pre nego što tata uopšte obrati pažnju.“

„Jadna bebo.“ Ispružila sam ruke i zagrlila je.

Obožavala sam ulogu majke od trenutka kada sam prvi put uzela svoje bebe u naručje. Čak i sad, često me uveče uspava premotavanje njihovih rođenja u glavi, poput dragocenog filma. Obožavala sam njihov sladak, mlečan miris i nosila ih na grudima, blizu srca, poput skupocenog broša, dokle god su bili dovoljno mali. Obožavala sam ono udubljenje na potiljku u koje sam morala da zagnjurim nos da bih ga poljubila; još uvek volim to da radim. Obožavala sam da guram malena, novorođena stopala u usta. Kiti mi i dalje dozvoljava da joj grickam nožice i obasipam je poljupcima, a Leo je neobično popustljiv za petnaestogodišnjaka, dokle god nas niko ne posmatra. Zadirkujem ih oboje pričom da sam ih davno primorala da potpišu ugovore u kojima su pristajali da trpe moje poljupce i zagrljaje zauvek i bez obzira na svoju starost.

Ja sam poštovalac ugovora. Nazovite me staromodnom, ali bila sam iskrena kada sam se, pre sedamnaest godina, zavetovala Gospodinu Namćoru, njihovom ocu, da ću se odreći svih drugih i biti mu verna dokle god smo živi. Imala sam pokoji mali flert, nekoliko ukradenih poljubaca, ali nikad nisam ozbiljno razmišljala o neverstvu. Međutim, u poslednje vreme, zaticala sam sebe kako očijukam sa mojim jedinim slobodnim prijateljima muškog roda koji su, svi do jednog, bili okoreli homoseksualci.

„Šta fali nama ženskama?“, izblejim povremeno.

„Jednostavno, niste – pa, niste dovoljno čupave.“

„Ali, možemo da budemo, ako prestanemo da depiliramo noge i nausnice“, pobunim se.

Ali sad, dok su mi u ušima odzvanjale Đinine reči o konačnosti odricanja spavanja sa drugim muškarcem, osećala sam se kao da se borim za vazduh. Šta je trebalo da uradim? Da li je Greg bio jedini muškarac

s kojim ću ikad više imati seks? Ali, da li uopšte mogu da zamislim sebe sa ljubavnikom? Bila sam prilično ubeđena da je skidanje odeće pred strancem zabranjeno posle četrdesete. Svakako je protivzakonito na osnovu obične pristojnosti. Normalno je da te muž vidi голу ukoliko je zaista neophodno. Na kraju krajeva, on je krivac za opušteno, postporođajno telo, tako da paradiranje pred njim predstavlja neku vrstu uvrnutog zadovoljstva, kao da sam čin vrišti: „Pogledaj šta si uradio s mojim telom, ti kučkin sine“. Ali, neko nov, to bi bilo, pa... na pamet mi je padala reč 'nemoguće'.

„Misliš da sam zanimljiva, zar ne?“, upitala me je Ruti nešto kasnije, dok smo se izležavale na njenoj sofi kao Rimljani, i ručale.

„Naravno, u suprotnom ne bismo slavile trideset dve godine prijateljstva. Zašto?“, ubacila sam u usta poslednji komad lososa i đevreka sa krem sirom.

„Ništa posebno, ali kad god mu nešto kažem, Ričard samo uzdahne i zažmuri.“

„Ah, to je MMSV“, izjavila sam mudro.

To je naša stenografija koja znatno ubrzava slanje poruka i dopušta nam da kažemo jedna drugoj kako se osećamo, bez bojazni da će nas neko provaliti. Do toga je došlo posle naročito mučne svađe sa Gregom, tokom koje je on celog vikenda vikao na decu i mene. Otkucala sam svoju poruku: *Moj muž je pizda*. Međutim, poruku sam poslala Gregu umesto Ruti. Kada sam shvatila šta sam uradila, srce je počelo da mi tuče u grudima i osećala sam se kao dete uhvaćeno na delu dok se plazilo nastavnici iza leđa. Pokušala sam da se izvučem šaljući Gregu novu poruku u kojoj je pisalo: *Mala šala, dušo. Šta želiš za večeru?* Na sreću, upalilo je. Posle toga, akronimi su izgledali kao bezbednije rešenje, te otud i MMSV – Mrzovoljan Muž Sve Vreme.

Ruti je zevnula i protegla se. Tako je uvek i zamišljam kad razmišljam o njoj – kako se isteže i zeva na neki pospan, razmažen način, kao mačka koja se na kratko budi da bi se bolje smestila ispred vatrice. Na poslu je oštra i nametljiva, slika i prilika poslovnosti, ali ja znam njenu tajnu: uvek žudi da ode negde, sklopča se i malo dremne. Ima prelepo lice srolikog oblika, telo Merilin Monro i bistre smeđe oči. Kad je bila mlađa, dečaci su želeli da proburaze jedan drugog da bi osvojili njenu naklonost. Ipak, ona je neodoljivo nesvesna svoje privlačnosti i nosi je udobno i odsutno kao omiljenu i pomalo iznošenu kućnu haljinu.

Upoznale smo se prvog dana u osnovnoj školi, kada nam je prijateljstvo praktično nametnuto smeštanjem za susedne stolove. Naša prezimena počinjala su istim slovom, Kloi Živago i Ruti Cimer*. Njeno je nekad bilo Cimerman, ali su ga graničari smatrali predugim i izbacili poslednji slog negde duž puta kojim je njen otac pešačio od Nemačke do Engleske, bežeći od nacista. Ruti je bila bolja Jevrejka od mene i znala je svašta, zato što, uprkos tome što da sam psihoterapeut, spravljam fantastičnu pileću supu i znam sve o hrani za dušu, u osnovi sam potpuno neupućena u judejstvo. To zaista nije iznenađujuće: sećam se da sam jednom zamolila tatu da mi objasni značenje Hanuka sveća, a on me je zbunjeno pogledao i rekao: „Iskreno da ti kažem, dušo, nemam predstavu.“

„Kakav si ti to jevrejski otac?“, upitala sam ga.

„Veoma loš“, osmehnuo se, „ali imam sluha.“ (Berti, moj otac, komponuje mjuzikle na Vest Endu**)

* Na engleskom prezimena Cimerman i Živago počinju slovom Z – Zimmerman / Zhivago.

** West End – zapadni deo centralnog Londona poznat po modnim četvrtima, radnjama i pozorištima. Uključuje Mejfer i Hajd Park.

Mama je sigurno znala, ali se pretvarala da ne zna; od kada se udala za tatu, odbacila je svoje versko vaspitanje i jedini praznik koji smo slavili bio je Božić. I tako sam otišla i pitala Ruti. Po njenim rečima, hiljadama godina ranije, ulje je bilo potrebno za kandelabr u hramu, koji je trebalo da gori tokom cele noći, svake noći. Ali, bilo je dovoljno ulja samo za jedan dan. Potpuno neobjašnjivo, gorelo je osam dana. I tako su proglasili osmodnevni festival u sećanje na taj događaj. Zapravo, to je donekle slično hlebu i ribama koji su nahranili sve one ljude. Čuda su potrebna svakoj religiji. Ranije smo se šalile da sve to podseća na čudo Stivija Brika koji je, kada nam je bilo petnaest godina, uspeo da svrši sa nas četiri za samo jedno veče, i to na tri različite žurke. Bilo kako bilo, od tog vremena uvek sam tražila savet od Ruti o jevrejskim pitanjima, kad bi se za to ukazala potreba.

Postale smo sestre koje nijedna od nas nije imala i zaklele se da ćemo živeti što bliže jedna drugoj i roditi decu u isto vreme. Uspele smo u oba nauma. Ruti je živela odmah s druge strane Kvins Parka i mogle smo da komuniciramo semaforima sa naših krovova da je bilo koja od nas želela ili bila sposobna za tako nešto. Umesto toga, neprekidno smo telefonirale i slale poruke, često se sudarale prilikom obavljanja svakodnevnih poslova, a da i ne pominjem naše redovno ugovorene sastanke. Njena deca, Atlas i Sefi (Persefona), najbolji su prijatelji sa Leom i Kiti i istih su godina. Njen muž Ričard je klasičar i Ruti je smatrala da bi, s obzirom na to da je on odlučivao o tako malo stvari u njihovom životu, bilo neotesano od nje da mu uskrati imenovanje dece. Atlas je bio malo dete sitnih kostiju. Teško se mogao zamisliti neko manje fizički sposoban da nosi na ramenima stubove sveta i drži razdvojenim nebo i zemlju, ali je ostavljao utisak osobe koja je teško podnosila težinu sveta. Poput svog

grčkog imenjaka, strastveno su ga zanimala nauka i astrologija i znao je da provodi večeri opasno smešten na krovu njihove kuće, često u društvu Lea, buljeći u teleskop i pokazujući mu zvezde i planete. (Rutini majčinski, a uz to jevrejski instinkti bili su u nedoumici: s jedne strane, bila je srećna što ima sina koji je stremio ka znanju, dok je, s druge, bila zabrinuta da će pasti s krova i ubiti se u potrazi za njim. Rešenje? Postavljena je čvrsta gvozdna ograda koja ne samo da je opasivala krov, već je bila i poprilično skupa.) Sa svoje strane, Sefi je malo verovatna bila kraljica Podzemlja. Bila je veselo dete, princeza iz bajke poput moje Kiti, i kada bi obe napustile prostoriju, iz nje bi nestalo života i bila bi jalova kao da su se vratile u Had, najavljujući dolazak zime. Prilikom biranja dečjeg imena, donekle utičete na njegovu sudbinu i ličnost. Zato sam ja izabrala snažna imena poput Lea i Katarine – imena bivših careva i carica: niko neće moći da maltretira moju decu.

„Kada si poslednji put imala seks?“, upitala sam Ruti.

„Sa Ričardom? Ne budi ogavna, on mi je muž.“

„Potpuno te razumem.“ Grickala sam ljutu zelenu papričicu, uživajući u načinu na koji su mi oči suzile od nje. „Nismo radili to toliko dugo, da je sama ideja o sudaranju i trljanju u bračnom krevetu neprikladna i bestidna. Hvala Bogu da smo oboje imali dovoljno seksa pre braka; posle toga sledi ništavilo.“

„Misliš da je tako bilo i našim majkama? Možda je činjenica da su se čuvale za brak značila da su imale mnogo seksa kao udate žene?“ Ruti je posegnula za maslinom i gricnula je. Jedva da je nešto pojela. „Možda bi jednostavno trebalo da se otarasimo muževa i osnujemo lezbejsku komunu“, predložila je.

„U principu, to je odlična ideja. Postoji samo jedan mali problem, a to je da nismo lezbejke.“

„Znam“, rekla je Ruti žalosno. „Šteta. Šta onda misliš o komuni sa zasebnim, žicom ograđenim prostorom za muškarce? Mogle bismo da ulazimo unutra i igramo se s njima kad god nam se ćefne?“

„Obor za muškarce?“, razmišljala sam naglas. „Zapravo“, rekla sam dok su mi Đinine reči još uvek odzvanjale u ušima, „razmišljala sam da nabavim sebi ljubavnika, čisto zbog gubitka težine – znaš kako novi seks topi naslage?“ Prstima sam štipnula ne baš zanemarljivu količinu sa slabina.

„Niko ne bi mogao da krivi bilo koju od nas zbog afere. Ni od jedne žene ne očekuje se da živi sa tako malo seksa, zapravo, to je pitanje ljudskih prava“, rekla je Ruti, umaćući vrh prsta u činiju humusa*. „Pravi problem je što, posle braka, postoji jedino seks sa drugim osobama.“ Pogledala me je procenjivački i dodala: „Ipak, ako se upustiš u aferu, vodi računa da ne zaboraviš pravilo.“

Ruti je urednica časopisa *Smart Magazine – Beauty and Brains for Today's Woman* i često me koristi pod raznim pseudonimima u svojim analizama slučajeva. Napisala je ili obradila tekstove o skoro svakoj mogućoj temi i predstavlja vrelo znanja. Proučila sam je; bila je obučena u svoju profesionalnu uniformu: *Issey Miyake*. Nikad nije oblačila ništa drugo za posao. (Načinjena od hiljade malih, oštrih nabora, njegovala odeća uvek me čini nervoznom. Da li neko mora da sedi i presavija ih u nedogled poput ludaka u Bedlamu koji pati od opsesivno-kompulsivnog poremećaja?)

* Humus – gusti sos spravljen od samlevenih leblebija, susamove paste, soka od limuna i belog luka; uglavnom se koristi kao umak za tortilje.

„Koje pravilo, o ti naborana mudrice?“, upitala sam.

„Nikad se ne upuštaj u vezu s nekim ko njenim otkrivanjem ima da izgubi manje od tebe.“ Veoma pametno i potpuno očigledno ako čovek zastane i razmisli o tome. Jedva sam se suzdržala da krišom ne zapišem sve kao previše revnostaan đak.

„Moraćeš da imaš aferu za nas obe“, dodala je. „Nikad ne bih mogla da dopustim da neko osim Ričarda vidi moje neuredne, sve sredovečnije grudi.“

Pogledala sam u njene grudi; zaista su izgledale veće.

„Znaš kako uši i nos nikad ne prestaju da rastu?“, nastavila je. „Pa, moje grudi ponašaju se baš tako, kao da ne znaju kako da se zaustave.“

„Ti bar imaš grudi, moje zapravo nikad nisu počele da rastu i sada izgledaju kao male, prazne sokne.“

Ruti se nasmejala. „Samo napred, ti si uvek bila avanturista, onda ja mogu da imam zameničku aferu.“

„Ja moram sve da radim, kao i uvek. Stvari se nisu mnogo promenile od vremena kada si prepisivala moj domaći iz latinskog.“

„Znam, dušo, ti si uvek bila bolja od mene kada nešto treba da se uradi. Ja samo pišem o stvarima koje drugi ljudi rade.“

Obe smo se nasmejale, svesne važne i ravnopravne simbioze koja nas je povezivala.

„Da li si znala da sedamdeset odsto muškaraca i trideset odsto žena načini preljubu?“, rekla je Ruti.

„Krajnje je vreme da ih žene sustignu“, prokomentarisala sam sarkastično.

Nisam bila ozbiljna kada sam spomenula dijeteu *Oslobodite se neželjenih kilograma na zabavan način – kresnite muškarca koji nije vaš muž*. Htela sam samo da isprobam reči, okusim ideju i kažem je naglas. Osećala sam kao da se odavno nisam zabavljala; život je bio ispunjen dužnostima supruge, majke i psihoterapeuta, i sad sam se odjednom probudila u četrdesetim, bez vremena da se osećam bezbrižno i ispunjena radošću. Bilo mi je jasno zašto su četrdesete decenija razvoda. Svi su se prestravljeni davali u bekstvo u poslednjem pokušaju da se oslobode napornih odgovornosti i obaveza. Dok sam napuštala Rutinu kuću, malo je nedostajalo da se sudarim sa ženom koja je za jednu ruku vukla uplakano, tek prohodalo dete, a drugom gurala kolica u kojima je beba zavijala kao sirena. Bolje je zagledajući, videla sam da suze klize i niz majčino umorno lice. U glavi je ironično počela da mi se vrti ona pesma „ljubav i brak, konj i mrak“. Dan se uveliko pretvorio u jedan od onih kišovitih, sivih londonskih dana kada vlaga halapljivo nagriza kosti i kad misliš da više nikad nećeš videti sunce. Osetila sam kako polako zapadam u depresiju.

Bila sam potpuno snuždena zbog svog života kad sam konačno stigla kući. Šta se dogodilo sa naletima strasti i celim vikendima provedenim u krevetu koje smo Greg i ja nekad praktikovali? Pitala sam Grega kada je došao kući posle posla. Tragao je za čokoladicom koju je ranije sakrio od sebe.

„Ne budi blesava! Period medenog meseca ne može večno da traje, inače nikad ništa ne bismo uradili.“

„Ali, zar ti ne nedostaje, dušo, zar ne poželiš da smo još uvek takvi?“

„Ne, ima previše toga što moramo da uradimo: deca, posao, knjige koje treba da pročitamo i filmovi koje treba da odgledamo. Ah, evo je“, sijao je od zadovoljstva dok je izvlačio čokoladicu iza jednog od mnogih kuvara koji su izgledali kao da će svakog časa da se sruše sa pretrpane police. „Hoćeš malo?“ (On samovoljno odbija da razgovara o čudnom paru svoje dijete, *Benekolu* i čokoladi.)

„Zašto da ne?“, gorko sam odgovorila, razmišljajući: „Uvek mogu da sagorim kalorije na preljubnički način.“

Greg je prešao u dnevnu sobu, pozdravljajući Lea veselim: „Hej, rasta* čoveče, ja i ja naučili smo lekciju sa travom.“ Ovo je poteklo iz zanemarljivog povoda konfiskovane kutije šibica prepune trave koju je Greg našao dok je pokušavao da vrati ukradene, markirane bokserice iz sinovljevog ormana. Trava nije nepoznata za Grega; pomirisao ju je razmetljivo i rekao: „Izgleda kao dobra roba, možda i ja popušim malo“. Od tada smo slušali rasta vic koji je, iako prvobitno smešan, postao prilično naporan nakon deset dana.

Leo se odzvukao u kuhinju, vidljivo ogrnut ljuštur-om nezadovoljstva koja je postala njegov verni pratilac u poslednje dve godine. Dečaci prolaze kroz bizarnu fizičku promenu na svoj trinaesti rođendan. Preko noći, njihove glave, koje su ranije sasvim lako držali, postaju preteške za njihove vratove, a njihov govor, nekad jasan, postaje potpuno nerazgovetan. Taj nekad uspravan i brbljiv sin jasnog govora, iznenada se pretvara u aljkavog mrmljivca.

* Rasta – skraćeni naziv sledbenika rastafarijanizma, veroispovesti, pogleda na svet i načina življenja koji karakteriše vraćanje izvornim vrednostima afričke kulture. Nastaje 1930-ih na Jamajci kao verski pokret, a širom sveta se javlja prvenstveno kao društveni pokret i omladinska podkultura. Pripadnici pokreta se nazivaju rastafarijanci ili raste.

„Jesi li završio domaći, mili?“, upitala sam.

„Mhm, mrmf“, odgovorio je.

„Molim?“

„Da, da, šta god“, izjavio je sa preteranom jasnoćom.

Bacila sam ostatak čokoladice; zgađenost koja je pratila svaki zalogaj bila je previše da bi se mogla podneti. Uostalom, možda bi prvo trebalo da probam dijetu i vežbe pre nego što pribegnem neverstvu. Odlučila sam da flertujem s Gregom i zavedem ga. To je ono što treba da uradiš – bar tako uvek govorim svojim pacijentima. Da ponovo otkrijete jedno drugo, vratite romantiku u brak, ugovarate sastanke jedno s drugim, radite stvari zajedno, odvojite vreme za razgovor i priliku da uživete jedno u drugom. Ko može da tvrdi da bi veza s drugim muškarcem bila iole drugačija? Posle prve dve godine medenog meseca, sve bi se verovatno sleglo u ovo što danas imam. Da li je nekoliko godina dobrog seksa bilo vredno laži, obmane i kockanja sa tuđom srećom? (Mada, u mom slučaju, seks nije ni morao da bude dobar; samo seks bio bi dovoljan.)

Mogla sam da čujem televizor u dnevnoj sobi i kroz vrata vidim Grega srozanog na sofi, sa neznatno otvorenim ustima dok je gledao vremensku prognozu, sa intenzitetom koji se uglavnom viđa na licu gladne bebe dok posmatra majčine grudi. Skinula sam svu odeću sa sebe i zanosno počela da se njišem ispred njega da vidim da li će nešto da primeti. Odmahnuo je rukom da se pomerim u stranu pre nego što je pokazao na televizor: „Baš lepo, dušo, ali, znaš, vreme...“ Jeste to njegov omiljeni program, ali svejedno. Telefon je zazvonio u tom trenutku. Bila je to jedna od Gregovih stalnih pacijentkinja, gospođa Migan ili „Opet ja“ kako je bila pozn-

* Megan – Me Again = opet ja

ata na račun učestalosti njenih poziva. Sam Bog zna kako se dokopala našeg neregistrovanog broja; mislim da gospodin Migan radi za BT* ili policiju, ili je lopov ili tako nešto. Uglavnom odbijam takve pozive zato što Greg mrzi bolesne ljude i kad je najbolje raspoložen, a hipohondri su njegova najslabija tačka. Ali sad, posle ovako gorkog odbijanja, milozvučno sam rekla: „Da, gospođo Migan, naravno, baš je pored mene“, i samo u štiklama demonstrativno napustila sobu, uredno se sudarajući s Leom koji se vukao uz stepenice. Bacio je jedan pogled na mene, stresao se i veoma jasnim glasom rekao: „Uh, go roditelj! To je stvarno loše za moj psihoseksualni razvoj, mama.“

Provela sam ostatak večeri zlovoljno šijući filcanog slona, i to loše, za nešto što je Kiti radila u školi, dok mi je ona pričala sve o Henriku VI i njegovih osam žena ili Henriku VIII i njegovih šest žena – da, da, šta god. Da li je ovo moj život? Šta li se dogodilo sa mnom i kako sam uopšte dospela dovdje?

* BT – British Telecommunications – Britanske Telekomunikacije